

KERKBLAD

Jaargang 27 - nummer 14
vrijdag 24 juli 2020
editie Leeuwarden e.o.

Geandewei

Protestantse
Kerk

Geldbeheer vraagt veel geloof

Minuten van onzekerheid,
uren van vertrouwen

God maakt geen onderscheid
tussen mensen

Geloofsgetuige
Titus Brandsma

Column Demi Groenevelt

**Seconden,
minuten,
uren...**

Het is de lente van 2020

Met de seconden van verdriet

De minuten van een zekere onwerkelijkheid

En de uren van scherpe tegenstellingen

Maanden van een afweging tussen economie en gezondheid

Tegenstellingen tussen zorgen en zegeningen

Het zijn de maanden van het begrip ziekte en gezondheid

Maanden van een afweging tussen een traan en een glimlach

Tegenstellingen tussen harde feiten en troost

Het zijn de maanden van het begrip afstand en samenzijn

Het was de lente van 2020

Met de seconden van waardering

De minuten van onzekerheid

Maar de uren van het vertrouwen

Het was bijna lente, de vijftiende van maart. Berichten gingen heen en weer over de grote onzekerheden die voor ons lagen. Horeca sluit? Scholen gaan dicht? Anderhalve meter?

Onverwachte uitspraken werden opeens werkelijkheid. In eerste instantie werd er nog lacherig over gedaan. 'Coronavakantie' werd het genoemd. Het waren de eerste seconden van een zekere onwerkelijkheid.

Naarmate de tijd verstreek werden de afwegingen zwaarder. Tegenstellingen werden groter en de ongrijpbare ziekte kwam dichterbij. De cijfers liepen op en de druk op de zorg was ongekend. Het waren de minuten van onzekerheid en harde feiten. 'Waarom gebeurt dit toch?'

Toch brak de lente aan.

Inmiddels is het zomer. Nog steeds leven we in die minuten van onzekerheid, maar het maakt plaats voor vertrouwen en waardering. Vertrouwen op een snelle afloop, in een goed vaccin, maar vooral in het geloof.

Op andere manieren zoeken we momenten om toch samen te kunnen zijn. Nieuwe initiatieven die zorgen voor hoop, waardoor die altijd blijvende onzekerheid van vragen, even naar de achtergrond verdwijnt. Alles mag dan om ons heen veranderen, maar het vertrouwen in deze periode werd alleen maar sterker. Het zijn juist de uren die er in deze tijd toe doen. Die uren van waardering, hoop en vertrouwen.

*Demi Groenevelt gaat na de vakantie naar
6 gymnasium van het Dockinga College
in Dokkum*

Meditatie God maakt geen onderscheid

Daarop nam Petrus het woord en zei: 'Nu begrijp ik pas goed dat God geen onderscheid maakt tussen mensen, maar dat Hij zich het lot aantrekt van iedereen, uit welk volk dan ook, ...' Handelingen 10:34

door ds. Wybren de Jong

Het protest tegen racisme is volop in het nieuws de laatste weken, soms positief, dan weer negatief. 'Black lives matter' heet een belangrijke protestbeweging. Na de dood van George Floyd door politiegeweld, is weer duidelijk hoe belangrijk dat is, dat alle mensenlevens meetellen.

In de bijbelverhalen zien we ook hoe telkens benadrukt wordt, impliciet of expliciet, dat God geen onderscheid maakt. Petrus komt tot die erkenning nadat hij hoort hoe de heidense militair Cornelius tot geloof gekomen is en hoe diens gebed door God verhoord is (vers 30-33).

De scriba van de synode, ds. de Reuver, schreef: 'Racisme is zonde (...) het is aan ons om gestalte te geven aan en op te komen voor deze gelijkwaardigheid. Dat is niet eenvoudig. Het gaat in tegen impliciete superioriteitsgevoelens en tegen onze primaire angst voor het vreemde..'

Intuïties

Impliciet wil zeggen dat wij ons er niet van bewust zijn dat wij ons heimelijk beter voelen. Soms kan een buitenlandse naam als Hassan of Fatima al een nadeel zijn bij een sollicitatie, want bij het lezen van die naam komen in het achterhoofd twijfels op over de geschiktheid.

Onderzoek heeft uitgewezen dat 'vreemden' veel sneller verdacht worden van een misdrijf, omdat ze er anders uitzien, een vreemde naam hebben, kortom: omdat ze anders zijn dan wij. Etnisch profileren komt helaas nog vaak voor bij overheidsinstanties, gewoon omdat het zo makkelijk is en aansluit bij onze intuïties over wie wel en wie niet te vertrouwen zijn. Maar dat zijn dus racistische intuïties, zonde!

Vooroordelen opgeven

De vreemde, Cornelius, ontvangt de Heilige Geest en de Joden staan er vol verbazing naar te kijken (vers 45). Zij worden gedwongen om hun vooroordelen op te geven en de vreemde recht in de ogen te kijken. We zijn geroepen

om racisme en andere vormen van discriminatie tegen te gaan.

Op 20 juni was het wereldvluchtelingendag. Vluchtelingen zijn ook al zo'n groep waarmee wij liever niet geconfronteerd worden. Veel mensen worden bang bij het idee van grote groepen vluchtelingen. Die angst kan er toe leiden dat je de vluchteling niet als mens ziet zoals jij, maar als een ding, een gevaar. Lied 828, een mooie tekst van Huub Oosterhuis, lijkt daar ook over te gaan:

*Stem die mij roept: wie ben je,
mens, waar is je broer?
stem die mijn vliezen breekt
en mij bevrijdt, die
vuur uit steen slaat,
jij die mij ik maakt.*

Die stem, dat is Jezus. Hij is confronterend als een bootvluchteling in nood. Hij wil mij uit de veilige vliezen van de baarmoeder breken, zodat ik niet op mezelf blijf. Ik moet erkennen dat er een broeder in nood is, ik moet mijn verantwoordelijkheid nemen. Ben ik bereid om ruimte te maken voor die ander?

Jezus moet soms met versteende harten werken, maar Hij slaat er telkens weer vuur uit. Daarmee wordt bedoeld dat ik open ga voor de ander en dat het vuur van de liefde gaat branden. Zo ga ik niet verloren, maar word ik juist wie ik mag zijn, een medemens vol van Christus' liefde.

*Ds. W.L. de Jong is predikant van de Protestantse
Gemeente Claercamp, Rinsumageast-Sibrandahûs*

Leesooster	Week 31, 26 juli t/m 1 augustus	
	zondag	Zacharia 14:1-11
	maandag	Zacharia 14:12-21
	dinsdag	Exodus 25:1-9
	woensdag	Exodus 25:10-22
	donderdag	Exodus 25:23-30
	vrijdag	Exodus 25:31-40
	zaterdag	Matteüs 14:1-12
	De Geandeweis 12 t/m 16 zijn nummers voor drie weken	
	Week 32, 2 t/m 8 augustus	
	zondag	Matteüs 14:13-21
	maandag	Psalm 78:1-16
	dinsdag	Psalm 78:17-31
	woensdag	Psalm 78:32-51
	donderdag	Psalm 78:52-72
	vrijdag	Matteüs 14:22-36
	zaterdag	Matteüs 15:1-20
	Week 33, 9 t/m 15 augustus	
	zondag	Psalm 29
	maandag	Exodus 26:1-14
	dinsdag	Exodus 26:15-37
	woensdag	Exodus 27:1-8
	donderdag	Exodus 27:9-21
	vrijdag	Psalm 45:1-8
	zaterdag	Psalm 45:9-18

Protestants perspectief

Geldbeheer vraagt om veel geloof

Soms hoor je het kerkrentmeesters zeggen: 'Ik ben niet zo van de geloofsgesprekken en het inhoudelijke werk van de kerk. Laat mij de financiën maar doen.' Natuurlijk, het is belangrijk dat mensen hun gaven kunnen inzetten voor de kerk en dan is het goed je bewust te zijn van je eigen kracht. Tegelijk vraagt juist het geldbeheer om veel inhoud en geloof.

door ds. Marco Batenburg

Jezus spreekt meer over geld dan over veel andere kwesties. Denk maar aan zijn uitspraken over de mammon, die we niet kunnen en mogen eren als we God dienen. De zorg voor de financiën is een bij uitstek geestelijke taak.

Appeltje voor de dorst

Diaconieën en kerkvoogdijen hebben soms een groot vermogen. Dat vermogen is ontstaan in een lange traditie van mensen die geïnvesteerd hebben in geld en goed. Er wordt daarom zorgvuldig mee omgegaan. Van de rente worden onderhoudskosten of salarissen betaald of aangevuld. Het geld wordt niet zomaar uitgegeven, het is ook een appeltje voor de dorst.

Tegelijk kun je je afvragen wat er aan de hand is als er geen of beperkt mensen en activiteiten zijn maar er nog wel veel geld is. Is dat de bedoeling? Is de dorst niet nú? Dat is precies de reden waarom de synode een appèl liet uitgaan naar deze gemeenten: zet dat vermogen in.

Dat kan in de eigen gemeente, door bijvoorbeeld een extra werker in te zetten of een broodnodige verbetering van je huisvesting te realiseren. Of door geld in te zetten om van betekenis te zijn voor je directe omgeving en de jonge mensen als die er zijn. Als het niet nodig is voor jezelf, zoek dan naar mogelijkheden om initiatieven in je omgeving of verder weg te steunen.

Uiteraard kan de synode of de landelijke kerk niet dwingen, de plaatselijke gemeente beslist zelf en maakt zelf haar beleid. Maar de oproep is helder.

Warme contacten

Een goed voorbeeld van een verbinding buiten de eigen plek is de Andreaskerk in Putten, die jarenlang de kinderkwintet in Den Haag ondersteunde. De kinderkwintet is een plek waar kinderen in het kansarme Haagse Moerwijk terecht kunnen. Voor activiteiten en spellen, voor verhalen over God en mensen. De Andreaskerk bood deze kinderen eens per jaar een speldag aan in Putten, op kosten van de kerk. Wát een belevenis voor deze kinderen, die anders niet op vakantie konden!

Een ander voorbeeld komt van grote steden als Den Haag en Amsterdam, waar het grote geld wordt ingezet om nieuwe initiatieven in de stad vanuit de eigen gemeente te ondersteunen. Amsterdam kende een 'Durffonds'. De naam zegt het al: wie iets 'durft' kan een plan inleveren en subsidie krijgen vanuit een pot die gevuld was door de verkoop van een gebouw.

Vanuit de synode klinkt nu de oproep om dit soort voorbeelden na te volgen, hetzij voor de eigen gemeente en directe omgeving, hetzij voor plaatsen en initiatieven verder weg. Voor de verbindingen buiten de eigen gemeente wordt gezocht naar wegen om rijkere gemeenten en inspirerende mogelijkheden met elkaar te verbinden. Het gaat om 'warme' contacten. Adopteer bijvoorbeeld een pioniersplek of zoek naar mogelijkheden om in de eigen regio armlastige maar vitale gemeenten te ondersteunen.

Meer dan nodig

Het zijn spannende tijden. De tijd dat iedere gemeente alleen maar kijkt naar de eigen kring is voorbij. We hebben elkaar meer dan nodig. Investeren vraagt om geloofsmoed. Niet iedere investering levert zonder meer iets op op de lange termijn. Succes is niet verzekerd, maar de inzet is wél nodig en we bidden daarbij om zegen.

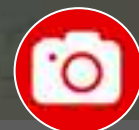
De synode doet een oproep om gelovig te investeren. Niet in de blinde, wel met verstand, maar dan ook dóen. Jezus riep ons immers op onze talenten te gebruiken en niet in de grond te stoppen. Dat biedt ruimte voor nieuwe mogelijkheden en het helpt de kerk om in gezamenlijkheid naar de toekomst te kijken en inspiratie te delen. Op hoop van zegen.

ds. Marco Batenburg is de preses van de generale synode van de Protestantse Kerk

De Schepping nu online te bekijken

Kunstschilder Jan Kooistra uit Dokkum heeft een online-rondleiding met uitleg gemaakt bij zijn expositie *De Schepping*, die normaal gesproken in de Rooms-katholieke kerk in Dokkum te zien is. Scan het schilderij om deze film van circa tien minuten te bekijken.

Column: Leo Fijen

Kerken in crisistijd

Als het land horizontaal gaat van verdriet en verslagenheid, is er meer dan ooit verlangen in brede lagen van de samenleving naar troost, bemoediging en verbondenheid. Juist de kerken hebben dan de

woorden die in het publieke domein vergeten en vaak ook onbekend zijn. Het is onze taak en missie om juist dan te laten zien wie wij zijn: volgelingen van Jezus, die mensen heelde in hun gebrokenheid. Niet met loze woorden, ook niet met goedkope citaten, maar met wezenlijke aandacht.

Kerken hebben de mensen, de gebouwen en de woorden om slachtoffers nabij te zijn. Ook in de heftige tijden die we dit voorjaar doormaakten rond het coronavirus. Zelfs de seculiere kranten haalden kerkelijke mensen aan op de nieuwspagina's. Ik herinner op deze plek aan deze vreselijke maanden rond corona en ook aan de angst om nog eens te wijzen op het onderscheidende vermogen van kerken en hun vertegenwoordigers. Dat bestaat uit de volgende elementen:

- wees allen nabij die geleefd worden door angst
- luister naar de verhalen, help met concrete taken als winkelen en eten
- vergeet nooit dat het in de Bijbel wekt van angst, maar ook van vertrouwen in de Schepper
- juist in Christus wordt het lijden verbonden met allen die lijden en komen mensen samen
- als je zo met je sterfelijkheid wordt geconfronteerd, deel dan de sterfelijke Christus die niet aan zijn lot wordt overgelaten
- niemand wordt aan zijn lot overgelaten: het is niet ieder voor zich en God voor ons allen, maar God die je draagt en ons allen verbindt
- communiceer dat in wekelijks nieuwsbrieven; als mensen thuis moeten blijven. Deel gebeden, de overweging en de muziek. Zoek naar digitale mogelijkheden om op afstand toch samen te vieren en te zingen. Dat troost enorm.

*Leo Fijen is journalist,
presentator en uitgever*

Byldspraak - Willem Wilstra Psalm 146 : 2 (Nei de koroana)

Sykje it net by hege mannen,
hâld it net op minskebern.
Al har dryste en drege plannen
is gjin spoor mear fan te sjen
en har gloarje sinkt yn't neat,
as har stof ta de ierde keart.

Bernard Smilde

Kinderverhaal Kikker

‘En ons thema deze zomer is ... Groene Kerk!’, zegt de dominee. ‘Prachtig idee!’ zeggen de mensen. Fotografen mogen hun mooiste natuurfoto’s meebrengen. De Bijbelclub praat over de schepping. De Groenploeg maakt een speurtocht door de kerktuin. Maar de kinderen doen iets heel anders.

door Marjet de Jong

Ze staan rond een glazen bak met water en stenen. ‘Er moeten ook waterplantjes in!’ roept een meisje. ‘Om te eten!’

De muizen nemen ook en kijkje en snappen er niets van. ‘Een lege bak?!’ fluistert de een, ‘Ik zie geen vissen!’ zegt de ander. Ze gaan gauw op zoek naar lekkers.

Een paar weken later staan de kinderen weer om de bak en praten opgetogen: ‘Wat schattig! Kijk ze zwemmen!’ De muizen schrikken van het gekrioel in de bak. ‘Kom gauw kijken, Kikker,’ piept de een, ‘Ze hebben vissen in de bak gedaan!’ ‘Hele lelijke!’ griezelt de ander.

Kikker gaat mee. Hij durft heel dicht bij het glas te komen. ‘Kwaak,’ zegt hij met een brede glimlach. De visjes zwemmen naar hem toe. Alsof ze hem kusjes geven. De muizen snappen er niets van. ‘Wacht maar,’ zegt Kikker geheimzinnig.

Elke week gaat Kikker met de muizen kijken. De visjes worden groter en groter. Ze veranderen. Kun jij raden wat er gebeurd is?

Op een dag is de bak leeg. De hele familie is eruit geklommen en gaat bij Kikker op bezoek. Dan is de kerk inderdaad een stukje groener geworden. Maar niet helemaal zoals de dominee bedoelde ...

Wonderlijk

*Uit de vrouwtjeskikkerbil
komt in mei wat kikkerdril.
In het water ligt het, stil,
vol met stipjes jong en pril.*

*En die groeien met een vaart
tot een kopje met een staart:
visjes, zwart en zonder haar
zwemmen kriskras door elkaar.*

*Na zes weken, flop-flop-flop,
groeien er pootjes aan de kop:
minikikkertjes, hop-hop-hop,
klimmen uit het water op.*

*Ze krijgen ogen en een bek,
worden groen, en krijgen trek
in een lekker vers insect,
en hun tong dient als bestek!*

*Kikkers lijken raar en kaal,
maar ze vertellen allemaal
in hun groene kikkertaal*

‘De aarde bracht jong
groen voort: allerlei zaad-
vormende planten en allerlei
bomen die vruchten droe-
gen met zaad erin. En God
zag dat het goed was.’

Genesis 1,12, de derde scheppingsdag

Geloofsgetuige

Titus Brandsma

*Bijna altijd hebben wij een te
eenzijdig Godsbeeld tot
leidraad genomen in de doolhof
des levens*

* 23 februari 1881,
Oegeklooster
† 26 juli 1942, Dachau

In de eerste decennia van de vorige eeuw nam de rooms-katholieke emancipatie een hoge vlucht. Zichtbare sporen daarvan dichtbij zijn onder meer beeldbepalende kloostergebouwen in Drachten en de grote Bonifatiuskapel in Dokkum.

Een belangrijke motor van de katholieke herleving in Fryslân was Titus Brandsma. Hij was bestuurlijk actief op terreinen als de journalistiek, het onderwijs, de katholieke theologie en spiritualiteit. En hij is betrokken geweest bij uiteenlopende zaken als de invoering van Fries op school en van gemengde klassen in het rooms-katholieke lager onderwijs, de oprichting van de natuurorganisatie It Fryske Gea, de vernieuwing van Karmelieter orde, de bevordering van het Esperanto en het werk van het Apostolaat voor de Hereniging (van de verdeelde christenheid).

Anno Sjoerd Brandsma werd geboren in een gehucht vlakbij Bolsward. Op zeventienjarige leeftijd trad hij in bij de Karmelorde. Pater Titus studeerde en promoveerde in Rome in de filosofie. Direct bij de oprichting van de Katholieke Universiteit in Nijmegen in 1923 werd Brandsma hoogleraar wijsbegeerte en mystiek.

‘Onder de vele vragen, welke ik mij zelf stel, houdt wel geen mij meer bezig dan het raadsel, dat de zich ontwikkelende mens, prat en fier op zijn vooruitgang, zich in zo grote getale afkeert van God.’ Zo begon zijn diesrede van 1932 voor zijn Universiteit. Het Godsbesef van onze samenleving moest een eigentijdse vernieuwing doormaken. En een persoonlijke omgang met God zou daarvan een wezenlijk element moeten zijn. Zelf verrichtte hij baanbrekend werk met de verzameling en het onderzoek van middeleeuwse mystieke geschriften.

Zijn eigen gedichten en brieven uit de tijd van zijn gevangenschap getuigen ook van een diepe en eenvoudige vroomheid. In 1942 was hij gearresteerd op beschuldiging van sabotageactiviteiten en onderging hij ondervragingen door de Sicherheitsdienst. Het Nationaal-socialisme was absoluut niet te verenigen met dat te vernieuwen Godsbesef en Brandsma had de aartsbisschop aangezet tot een verbod op het plaatsen van NSB-advertenties in katholieke bladen. Van zijn gevangenschap maakte hij een kloostercel van gebed, studie en het roken van zijn pijpje. Na -geke- tend aan een gereformeerde dominee - getransporteerd te zijn van kamp Amersfoort naar het concentratiekamp Dachau kwam daar een schokkend einde aan zijn leven. Het naar hem genoemde instituut in Nijmegen groeide uit tot het belangrijkste onderzoeks- en opleidingscentrum in ons land voor geestelijke begeleiding.

Harmen Jansen

Aanbevolen

Grote woorden, Ambrosius, Bonhoeffer...

Redacteuren en medewerkers van Geandeweï bespreken boeken, cd's of dvd's die ze bij de lezers onder de aandacht willen brengen. Met bijdragen van Evert Pieter van der Veen, Jan Dirk Wassenaar, Teun-Jan Tabak

Grote woorden

Auteur Martien E. Brinkman staat op persoonlijke wijze stil bij een aantal geloofswaarden: God, s c h e p p i n g, kwaad, schuld, plaatsvervanging, opstanding, vrijheid, liefde, dood, gebed. Deze woorden worden met name vanuit de poëzie benaderd. De auteur is goed op de hoogte van hedendaagse literatuur. Ook in films is religie verrassend vaak aanwezig. Plaatsvervanging wordt hier zichtbaar naar voren in een persoon die het voor ander opneemt. Er worden mooie verbanden gelegd waarbij de auteur een 'vrijmoedig bijbelberoep' hanteert vanuit een 'welbedoordachte en doorleefde ontvankelijkheid'. Brinkman blikt in dit boek ook terug op zijn eigen levensloop en overweegt zijn theologische denken. Dit boek is een bewerking van artikelen in het *Friesch Dagblad* in 2017. De inzet is actueel en eigentijds al ontbreekt in het hoofdstuk over de schepping de klimaatcrisis. Soms is de auteur verrassend 'behoudend' en neemt hij het op voor bijvoorbeeld het begrip erfzonde waarin de ernst van ons gebroken leven serieus wordt genomen. Zijn oordeel is genuanceerd en geeft de lezer ruimte. Zijn persoonlijke betrokkenheid is voelbaar zoals in het hoofdstuk over het gebed. Mooi is de beschouwing over het gedicht *Pasen* van Ida Gerhardt. (EPvdV)

Martien E. Brinkman: *Grote woorden* - met dank aan denkers en dichters, KokBoekencentrum, 19,99 euro

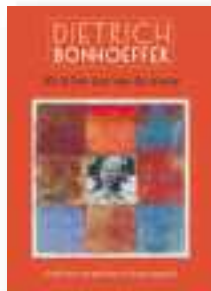
Zingen moet ons hart

In de vierde eeuw kwam de hymne als lied van lofprijzing voor God tot bloei. Dan moet zeker de Milanese kerkvader Ambrosius genoemd worden. In *Zingen moet ons hart* zijn diens veertien hymnen, waarvan sommige op het kerkelijk erf al lang bekend zijn, bijeengebracht. In Latijnse brontekst en Nederlandse vertaling. Kende het Latijnse genre een vaste strofische vorm, de vertaler (Patrick Lateur) heeft dat stramen losgelaten. Hij heeft de teksten ook van toelichtingen voorzien. Al met al een mooie kennismaking met voorbeelden uit de liederenschat uit de traditie van de kerk. (JDW)

Ambrosius, *Zingen moet ons hart. Hymnen*; Damon, 14,90 euro

Bonhoeffer bij de Roos van Culemborg

Boekjes niet alleen om te lezen, maar ook om weg te leggen, te overpeinzen, te gaan wandelen en bij terugkeer nog een keer te gaan lezen. Het gaat over *Gedichten en Gebeden in Gevangenschap* van de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer, die 75 jaar geleden op 9 april in opdracht van Hitler werd gedood. De Roos van Culemborg, een stichting die zich inzet met activiteiten in de driehoek kerk-cultuur-samenleving, heeft twee boeken over Bonhoeffer uitgegeven. Een werkboek met gedichten en gebeden, maar ook met achtergrondinformatie, verwerkingen en verwijzingen om Bonhoeffer beter te leren verstaan. Daarnaast is er *Dit is het uur van de trouw*. Daarin vinden we ook prachtige, zoals Christen Crouwel, secretaris van de Raad van Kerken, schrijft, 'eigentijdse spiegelbeelden' in de vorm van gedichten, liederen en schilderijen. In dit jaar, waarin we nadrukkelijk stilstaan bij wat vrijheid voor ons betekent, zijn de gedichten en gebeden die Bonhoeffer schreef vanuit de gevangenis nog steeds van grote waarde. De gedichten waren bedoeld

voor familie, vrienden en zijn verloofde, de gebeden voor medegevangenen. Arthur Alderliesten, lid van de Bonhoeffer Society, licht de gebeden en gedichten toe, ook aan de hand van de begeleidende brieven van Bonhoeffer. *Goede Machten* is de laatste tekst van Bonhoeffer. Het is dan Kerstmis 1944, de situatie is ellendig, maar Bonhoeffer verliest zich niet in cynisme of bitterheid. 'Door goede machten vaderlijk geborgen, wachten wij kalm op wat er komen gaat. God is bij ons in de avond en de morgen en zonder twijfel elke nieuwe dag,' zo luidt de laatste strofe. De teksten van Bonhoeffer geven blijk van een enorm Godsvertrouwen dat hem staande hield. Nogmaals, het zijn persoonlijk teksten die ons ook anno 2020 verder brengen. (T-JT)

Dietrich Bonhoeffer en anderen, *Dit is het uur van de trouw*, De Roos van Culemborg, 20 euro

Werkboek Dietrich Bonhoeffer, *De Roos van Culemborg*, 2 euro, te bestellen via bonhoeffer75@kpnmail.nl

De geur van hooi

Journaliste Tialda Hoogeveen schrijft over het leven van de Friese boer Siebe Peenstra uit de vorige eeuw. Hij hield dagboeken bij over zijn dagelijks bestaan waarin hij niet alleen bij zijn eigen bedrijf stilstond maar ook oog had voor ontwikkelingen in de samenleving en de natuur: 'Zo vormt het leven van deze voormalige melkveehouder de leidraad voor de ontwikkelingen in de landbouw' (pag. 17). Dit boek tekent de sfeer van het platteland en de ontwikkelingen die er de vorige eeuw hebben plaatsgevonden. De wereld van boer Peenstra wordt regelmatig in een groter perspectief gezet. Zo lezen we over de Arbeidseinsatz, melkstaking, onderduiken, het vorderen van paarden voor het Duitse leger in de Tweede Wereldoorlog. Daarna verandert het boerenleven snel: tractor en melkmachine doen hun intrede, kunstmest

en kunstmatige inseminatie worden toegepast. Stikstof blijkt al in de zestiger jaren een probleem te worden. Alles verandert: melkfabrieken en waterschappen fuseren; mechanisatie, schaalvergroting, ligboxstallen en ruilverkaveling brengen veel teweeg: 'Het Friese landschap veranderde van een veelkleurige, reliëfrijke lappendekken in een abstract schilderij met strakke, geometrische vlakken', (pag. 198) Peenstra constateert al vroegtijdig dat de vogelstand achteruit gaat door de steeds intensievere landbouw. Voor iedereen die houdt van het Friese platteland en zich bij het boerenleven betrokken voelt, is dit een herkenbaar boek dat de veranderingen begrijpelijk vertelt. (EPvdV)

Tialda Hoogeveen, *De geur van hooi. Hoe het boerenleven in Nederland veranderde*, Thomas Rap, 19,99 euro

Kurus Leauwe yn Fryslân Ynkoarte ferzy in 2020-2021

Yn ferbân mei de gefolgen fan koroana wurdt de kursus Leauwe yn Fryslân yn it seizoen 2020-2021 yn in ferkoarte ferzy oanbean. Der is allinne in moarnsprogramma, dat by need ek online plakfine kin. Foar dit moarnsprogramma is keazen for in tal Capita Selecta op it mêd fan leauwen en tsjerkewêzen yn Fryslân.

Leauwe yn Fryslân wurdt foar de fyfde kear oanbean troch stifting Krúspunt, en is bedoeld foar alle predikanten en pastores yn dizze provinsje. Hja fertsjinje der ek stúdzjepunten mei foar harren Permaninte Edukaasje. Yn de kursus wurdt reflektarre op de situaasje fan tsjerke en leauwen yn de (histoaryske) kontekst fan Fryslân. Oan de hân fan de besteande teologyske fakken (histoarysk, Bibelsk, systematysk en praktysk) wurdt de kursist troch in ferkenningstocht ynwijd op it mêd fan leauwen en teology yn de Fryske kontekst. De fraach yn hoefieren de Fryske taal en kultuer in eigen plak yn tsjerke en teology hawwe, foarhinne hân hawwe en ek yn de toekomst fertsjinje, foarmet it hermeneutysk ramt fan de kursus. Fragen oer relaasje tusken evangelje en kultuer komme dus elke kear werom: taal, kultuer, skiednis, lânskip, mienskip, leauwen en spiritualiteit.

De kursus wurdt holden by Nijkleaster te Jorwert. Dat betsjut dat de kursus yn in fêst ritme fan 'ora et labora' plakfint. Dêrmei hat dizze ferkennings-tocht net allinnich in kognityf mar ek in persoanlik-spiritueel karakter.

Identiteit

It earste stúdzjemoarnsskoft op 23 septimber is: *Wy Friezen knibbelje allinne foar God - Identiteit yn beweging*. Dosinte drs. Tytsje Hibma bepraat hoe't de teology ferbining hat mei Fryslân en de Friezen. Wat betsjut de Fryske kontekst yn ús leauwen en tsjerke wêzen? Identiteit en it wol of net besteande 'Frysk eigene' binne dêrby spannende wurden, dy't freegje om ferdjipping en krytysk omtinken.

Tony Feitsma

De twadde gearkomste op 21 oktober giet oer Tony Feitsma: Frysk Beweger mei in leauwich

hert. Har biograaf dr. Liuwe Westra bepraat hoe't Feitsma har striid foar it Frysk ferbûn mei har leauwe. Wat wie der earst? Hoe hat it iene it oare beynfloede? En wat betsjut it foar de tsjerken yn Fryslân dat der Fryske bewegers binne?

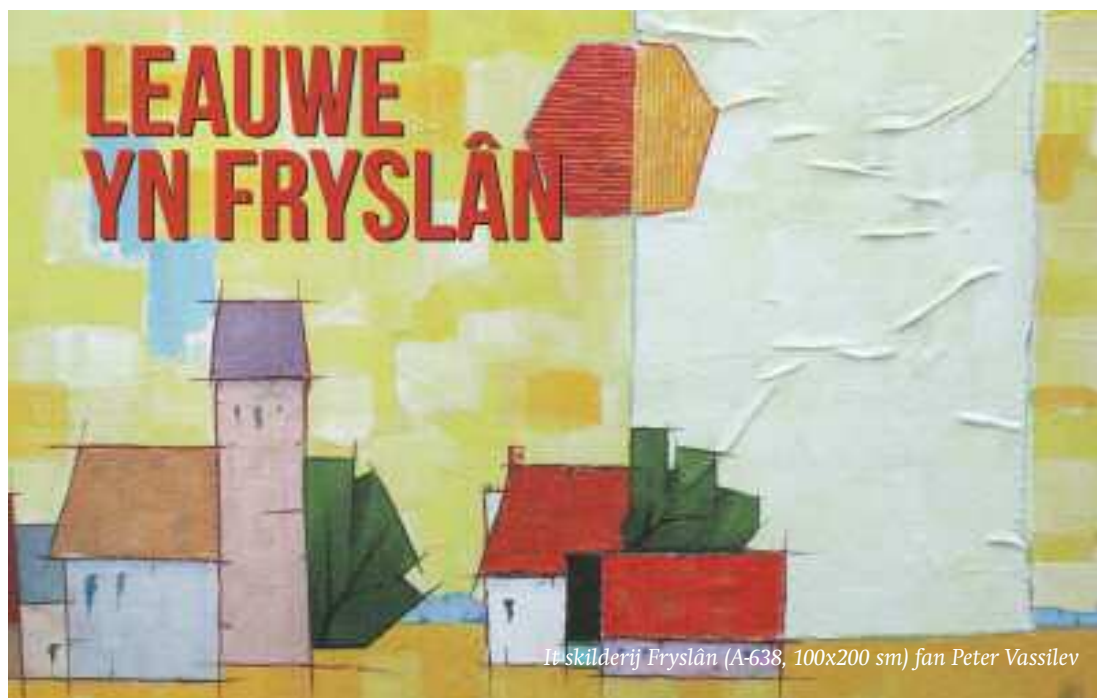
Zalige eenvoud

Under de namme *Zalige Eenvoud*, ek de titel fan syn boek, giet drs. Hinne Wagenaar op 18 novimber yn op it symboal fan de berch yn relaasje ta it geastlike libben. De berch stiet faak symboal foar in 'lichtepunt' en 'ticht by God wêze'. Troch dizze symbolyk kin it lykje as oft it proses fan geastlike groei in muoisum proses en in swiere klim ymplisearret. It liket dan dat dizze geastlike wei allinne bedoeld is foar geastlike klimmers en religieuze topспорters. Wagenaar is wat skruten foar sa'n útlis.

Bibellêze en sjonge mei bern

It lêste moarnsskoft is neamd *Bibellêze en sjonge mei bern - thús, op skoalle en yn tsjerke*, mei as dosint dr. Alex Riemersma. Stifting Krúspunt en syn foargongers hawwe altyd it 'Wurd fan Heit yn de taal fan Mem' bringe wollen, thús en yn tsjerke. Dêrom is der no in frij grut aanbod oan Bibeloersettings en Bernebibels, it *Lieteboek* en bondels mei Bibellieten yn it Frysk, ek nagelnije bondels mei Bibelferhalen en bernelieten. It brûken derfan is in aparte útdaging yn de meartalige tsjerklike kontekst. De systeemskieding tusken 'Frysk foar thús' en 'Nederlânsk as neutrale taal' kin mei help fan fertellings, twatalige lieten en boartlike wurkfoarmen trochbrutsen wurde.

It folsleine programma is te finen op:
<http://bit.do/folderLyF1>
Opjefte fia: thibma@hetnet.nl

It skildert Fryslân (A-638, 100x200 sm) fan Peter Vassilev

Diversen

Podcast over lhbt-bestaan in christelijke kring

De LCC Plus Projecten, projecten voor de sociale acceptatie van LHBT'ers in christelijke kring, een nieuwe podcastserie gelanceerd over LHBTI-zijn en geloof: *Aan het eind van de Regenboog!*

In deze podcastserie neemt Sanna de Boer, projectmanager bij de LCC Plus Projecten, de luisteraars mee in de wereld van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender mensen en geloof, langs de verhalen van LHBTI'ers en hun strijd en zoektocht met henzelf en de kerk. Elke 2 weken op woensdag verschijnt er een nieuwe podcast met nieuwe gasten of nieuwe onderwerpen. De afleveringen staan in de bekende podcast-apps en zijn ook te beluisteren op lccprojecten.nl.

Gjin Bernard Smilde Priis, wol trije earfolle fermeldings

Tryntsje van der Veer, Jan van der Ploeg en Folkert Verbeek hawwe in earfolle fermelding krigen by de wedstriid om de Bernard Smilde Priis 2020. De sjuery, besteande út Adri Terlouw, David de Jong en Syds Wiersma, fûn net ien fan de 13 ynstjoerings goed genôch om mei de priis te bekroanjen. De lietteksten hiene dit jier as tema 'frede'. De sjuery docht de suggestje om tenei de bêste ynstjoerders in foech workshop oan te bieden om harren lieten noch krekt dat stikje ekstra kwaliteit te jaan. It bestjoer fan 'e Stifting Krúspunt sil him op dy suggestje beriede.

Gratis downloads van zang-video's voor in de kerkdienst

Hoewel er in sommige kerken weer voorzichtig aan gezongen kan worden, zijn er ook veel diensten waar het nog beklemdend stil is. Om gemeenten tegemoet te komen heeft het televisieprogramma *Met hart en ziel* (KRO-NCRV) gratis downloads gemaakt van liederen die de afgelopen jaren in het programma zijn gezongen. De bestanden mogen worden gebruikt voor vertoning op de beamer (MP4) of afspelen via de geluidsinstallatie (MP3) tijdens de diensten. Dat is mede mogelijk gemaakt door de Protestantse Kerk. Op de website kro-ncrv.nl/protestant/inspiratie/downloadlieders zijn onder meer *Amazing Grace* - door Leona Philippo, *Licht dat ons aanstoot in de morgen* gezongen door Leoni Jansen en *Zal er ooit een dag van vrede* - gezongen door Syb van der Ploeg, ook in een Friese versie: *Komt der oait in dei fan vrede*.

VOLGENDE KEER in G eandewei

Dankbaar voor het
eerste jaar in Zambia

Zie ze samendrommen
bij het hek

Laveren tussen online en ontmoeten

